

enda afgift, utgörande i allmänhet 20 procent af hvarje tidnings eller tidskrifts prenumerationspris, men endast 10 procent för tidskrift som utkommer mindre ofta än en gång i veckan, må af postverket uppbäras för hvarje genom detsamma befordradt exemplar.

Om remiss till vederbörligt Utskott anhålles vördsamt.

Stockholm i Januari 1870.

L. J. Hierta.

N:o 181.

Af Herr L. J. Hierta: Angående underdånig anhållan hos Kongl. Maj:t om förslag till förändring af 44, 70 och 117 §§ i Konkurslagen den 18 September 1862.

Ibland alla de författningar, som i sednare tider utkommit, finnes väl ingen, som gifvit så rättmätig anledning till klander och missnöje, som den nya Konkurslagen af den 18 September 1862, hvilken trädde i verkställighet vid 1864 års början. Hemtad till största delen från utländska lagstiftningar, har den visserligen i många fall inrymt flera nya, i den gamla konkurslagen icke befintliga stadganden, som öfverensstämma med tidens fordringar och de med civilisationens stigande inom landet förändrade förhållanden; men man har deremot infört flera stadganden, som, om de ock äro passande för de folk, från hvilkas lagstiftning de hemtats, likväl här i landet ej blott äro opraktiska och otjenliga under de här varande förhållandena, utan äfven åstadkommit mycken oreda, orättvisa och obillighet samt tillika bereda en bördig jordmån för oredligheten och det här i landet allt mer och mer uppväxande går-an-systemet äfven i rättsväg.

Man har icke besinnat, att hos de folk, från hvilkas konkurslagstiftning man hemtat de nya stadgandena, länge funnits ett utbildadt advokatstånd, hvars medlemmar med sakkännedom gripa in uti alla rättsförhandlingar och således jemväl i konkursmål, men att här i Sverige, der ett advokatstånd saknas, de enskilde i de flesta fall

fall nödgas hjälpa sig sjelfve i sina rättsangelägenheter. Man synes hafva påräknat, att redbarheten skulle vid alla tillfällen diktera borgenärers åtgöranden vid inträffande konkurser, men man har häruti misstagit sig, såsom den dagliga erfarenheten gifver vid handen.

Ett allmänt missnöje med konkurslagen har emellertid i hela landet försports, och jag vill nu framhålla de hufvudsakligaste frågor, som utgöra grunden till en sådan klagan.

1:o.

41 § innehåller, jemte föreskrift att rätten eller domaren skall utse en ärlig och förständig man att uti konkurssaken vara rättens ombudsman, tillika en instruktion för denne, som ålägger honom, bland annat, att hafva tillsyn öfver gode männens och sysslomännens förvaltning. Men denna instruktion är i så måtto ofullständig, som densamma icke bestämmer vidden och beskaffenheten af den tillsyn, som ombudsmannen åligger, lika litet som det ansvar, som bör honom drabba för underlåtenhet att fullgöra samma tillsyn. Är denne ombudsman att betrakta som syssloman eller som tjänsteman? Skulle han, som enligt den åberopade § bör hafva svurit domareed, för sina förseelser straffas som embetsman eller som syssloman? Bör han icke lika med gode män och sysslomän ansvara för massans medel och tillse, att gode män eller sysslomän fullgöra de föreskrifter i afseende å influtna kontanta medels insättning i allmänt ränteri eller penningeverk, som i 63 § äro meddelade?

Hade hans instruktion i dessa hänseenden varit mera bestämd, hade lagen bestämdt uttalat skyldigheten för en rättens ombudsman att ersätta medel, som till följd af hans underlåtenhet att utöfva vederbörlig tillsyn öfver gode mäns och sysslomäns förvaltning, kunna blifva förskingrade; så skulle man åtminstone icke så ofta som nu är fallet, få se rättens ombudsmän, som knappast vidgöra något annat i de konkurser, der de förordnas, än qvittera sina arfvoden.

2:o.

70 §, som handlar om granskningen af de fordringar, som blifvit anmälda, och bestämmer påföljden för underlåtenhet att emot ett i bevakningsinlaga framställt påstående göra anmärkning, har åstadkommit mycken oreda och mycken orättvisa och obillighet. Jemte föreskrift om tiden, inom hvilken och sättet hvarpå anmärkning emot en i konkurs bevakad fordran skall framställas, innehåller nämnde § följande stadgande: »Ej må å hvad sålunda blifvit af samtliga tillstådesvarande parter godkändt eller utan anmärkning lemnadt talan af någon part sedan äga rum.»

Ett sådant stadgande kan visserligen vara lämpligt i ett land, der det finnes ett utbildadt advokatstånd, och der advokaterna ingripa i hvarje fråga, som vid domstolarne förekomma, samt tillse, att inga oriktiga anspråk lemnas utan anmärkning, men lämpar sig alldeles icke till Sverige, som saknar ett advokatstånd, och der i de flesta konkurser fordringsegarne, sjelfve bevakande sina fordringar, hvarken förstå att

bedöma de anmälda fordringarnes och åberopade fordringshandlingarnes beskaffenhet, eller därför yrkad förmånsrätts befogenhet eller vilja underkasta sig besväret med deras granskning.

Jag åberopar i detta hänseende följande yttrande af en utaf de få i riket befintliga advokater, hvilket förekommer i en af honom till Justitie-ombudsmannen ingifven skrift:

»Också visar den dagliga erfarenheten, till och med vid Stockholms rådstufvurätt, att personer i konkurser bevaka oriktiga fordringsanspråk, hvilka, då anmärkning deremot ej blifvit inom föreskrifven tid framställd, antagas gällande emot både gäldenären och borgenärerne. Det har sålunda blifvit ett slags ny industri att i konkurser bevaka fordringsanspråk utan all grund, under hopp att desamma, lemnade utan anmärkning inom den bestämda tiden, skola vinna gällande kraft. Ett exempel härpå har i dessa dagar företett sig.

På grund af några utaf tre personer gemensamt utgifna skuldebref å 140,000 R:dr, för hvilka de efter lag äro skyldiga att en hvar svara med blott en tredjedel, eller 46,666 R:dr 67 öre, har fordringsegaren i den ena gäldenärens konkurs bevakat hela beloppet, 140,000 R:dr. Förhållandet blef hvarken af gäldenären eller dennes öfrige borgenärer uppmärksammat, och följden är den, att fordringsegaren nu yrkar bekomma utdelning för hela beloppet och att därför blifva uppförd i utdelningsförslaget. Hvilket slut denna sak kan komma att få, står i vida fältet, ty trenne olika meningar söka göra sig gällande i afseende å förståndet af den ifrågavarande olycksbringande paragrafen.

Den ena: att ett i konkurs bevakadt fordringsanspråk vinner laga kraft mot både borgenärer och gäldenären, derest anmärkning deremot ej framställes inom föreskrifven tid.

Den andra: att detsamma endast i så måtto vinner laga kraft, att det utgår af de afträdda tillgångarne, så långt de förslå, men att, om gäldenären efter konkursen sökes för bristen, han då eger emot ett sådant kraf göra invändning och, om detsamma icke styrkes, vinna ogillande deraf.

Den tredje meningen är den, att underlåtenheten af anmärknings framställande emot ett bevakadt fordringsanspråk väl berättigar fordringsegaren att uppföras till betalning i utdelningsförslaget, men att såväl gäldenären som borgenärerne ega genom klander å utdelningsförslaget söka få en anmäld oriktig fordran förintad.

Denna sistnämnda mening synes ock öfverensstämma med 2 § af 2 kap. Utsöknings-balken och 12 kap. 3 § Rättegångs-balken, hvilka begge lagrum gifva svarande part, som med svar uteblifvit och som, i anseende dertill, blifvit dömd till betalning af det, som blifvit fordradt, rätt att söka återvinning, enligt förra stadgandet genom besvär hos Hofrätten, enligt det sednare genom att särskildt stämma.

Hvarken Sveriges lag eller Svenska folkets rättskänsla vill, att ett oriktigt fordringsanspråk skall göra sig gällande, men 70 § konkurslagen leder till motsatsen, så vida den tolkas i enlighet med de tvänne första meningarne. Ordalagen i §, att

å en bevakad och utan anmärkning lemnad fordran »talan af någon part sedan ej må ega rum», gifva icke heller tydligen tillkänna, att uteblifven anmärkning skall göra fordringsanspråket laga kraftegande; men om meningen skulle vara sådan, borde åtminstone lagstadgandet vara åtföljdt af ett annat, som berättigar gäldenären eller borgenärerna att, genom anställandet af en särskild talan, få ett bevakadt oriktigt anspråk förintadt eller åtminstone vinna ersättning för hvad på grund af ett sådant anspråk blifver utbetaldt. Romerska lagen egde flera stadganden i sådan syftning och föreskref, att den, som betalat en *icke-skuld*, hvilket benämdes *solutio indebiti*, egde under vissa vilkor återfordra hvad han sålunda betalt. Anställandet af en talan för dylikt ändamål kallades *condictio indebiti*, och flera föreskrifter funnos därför gifna.»

Tillika vill jag fästa uppmärksamheten dervid, att, med anledning af det ifrågavarande stadgandet, många redan tagit till princip att i alla sina bevakningsinlagor framställa yrkande om förmånsrätt, i hopp att, om ett sådant yrkande lemnas obestriddt, vinna full betalning på öfrige borgenärens bekostnad, — ett hopp som, att döma efter högsta domstolens domslut, icke kommer på skam.

Enligt den princip, som synes ligga till grund för den nya konkurslagen, har konkurs egentligen till syfte en liquidation borgenärerna emellan. Det vore väl då mera ändamålsenligt, mera rätt och billigt, att, sedan borgenärerna anmält sina fordringar, sysslomännen och rättens ombudsman i utdelningsförslaget upptog de fordringsposter, som de funno riktiga, med den rätt som, yrkad, de ansåge vara med lag enlig, samt att gäldenären eller den eller de borgenärer, som med utdelningsförslaget icke åtnöjdes, ägde att inom viss tid genom anställande af klagan deröfver göra sina anspråk hos domaren anhängige, för att få dem i laga ordning pröfvade. Med ett sådant förfarande skulle obehöriga anspråk icke så lätt som nu vinna framgång.

Derigenom skulle ock den ovisshet bortfalla, som nu eger rum i afseende på frågan, huruvida ett i konkurs framställt anspråk, som lemnats utan anmärkning, vore emot gäldenären såsom laga kraftvunnet att anse eller endast ägde gällande kraft i konkursen och i afseende på de afträdda tillgångarne.

3:o.

I 117 § 2 mom. stadgas:

»Utgår fordran med förmånsrätt, njutes derå full ränta till den dag, som för utdelning bestämmes, der borgenären ej dessförinnan fått uppbära betalning.»

Såsom anmärkning mot denna § åberopar jag hvad ofvannämnda praktiska jurist i sin skrift till Justitie-ombudsmannen andragit, nemligen:

Detta stadgande är obestämdt, otydligt och orimligt.

Obestämdt och otydligt derföre, att många utdelningar i en konkurs kunna ega rum; att utdelning i konkurs tillkommer endast de oprioriterade fordrings-egarne, till hvilka den prioriterade ej kan räknas för större belopp än som af hans fordran icke utgår med förmånsrätt: och att borgenär, hvars fordran utgår med förmånsrätt, ej upptages i utdelningsförslaget till någon utdelning.

Orimligt derföre att en borgenär, hvars fordran utgår med förmånsrätt, bör njuta ränta till betalning sker. Om nu en borgenär har ett hypotek, löpande med ränta, t. ex. ett in-tecknad-t skuldebref, men rättegång uppkommer om sjelfva in-teckningen, och dess slutliga afgörande fördröjes utöfver »den dag, som för utdelning bestämmes», så vore det väl obilligt och orimligt, att han, om hypoteket löpte med ränta, icke för sin fordran skulle ega åtnjuta ränta till dess betalning skedde.

Jag vill icke nu framlägga några speciela förslag till afhjelpande af de anmärkta missförhållandena, ty dessa förslag skulle remitteras till Lag-Utskottet, som under pågående riksdag har många andra frågor att handlägga, och hvars ledamöter skola deltaga i handläggningen af öfriga riksdagsgöromål, samt måste sakna den tid och ledighet, som erfordras för att gifva speciela och med alla förhållanden öfverensstämmande lagförslag i juridiska frågor af omförmälda beskaffenhet. Med mina åsikter öfverensstämmer dessutom, att Regeringen skall formulera lagförslag, icke Riksdagen, som, öfverhopad af många andra göromål, icke deråt kan egna den tid och möda, som vederbör.

Jag föreslår derföre:

att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse fästa Kongl. Maj:ts nådiga uppmärksamhet vid ofvanberörda missförhållanden samt anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes till nästinstundande Riksdag afgifva det förslag till förändring i konkurslagens ofvannämnda §§, som Kongl. Maj:t kan finna bäst ledande till afhjelpande af samma missförhållanden.

L. J. Hiertu.

N:o 182.

Af Herr P. Östman: Om lönetillökning åt Riksbankens vaktbetjente.

Under det man är efter annat ordar om behovet för Statens högre funktionärer att blifva aflönade på ett med tidsförhållandena och lefnadskostnaderna öfverensstämmande sätt, synes man deremot alltför lätt glömma bort, att de Statens tjenare,